

«ТОШКЕНТ» БАДИИЙ АДАБИЁТ НАШРИЁТИ 1965

Зырян

Ў й л а р

Зулфия...

Бу ҳассос шоиранинг нозик ва ўй-ноқи сози қанча юракларни сеҳрлаган, қанча диллардан мангу жой олмаган. Баҳор ва шодлик куйчиси, ҳаёт ва тинчлик жарчиси севимли шоирамиз эллингинчи баҳорга қадам қўйди. Бу шеърлар ана шу баҳор гулларида янги гулдаста, азиз шеърхонларга қалб туҳфасидир.

Редактор Р а м з Б о б о ж о н

Ұйлар...

Йилларми бу — шошиб, шоширган,
Улкан улуш орқада қолмиш.
Ё бой берган бахтим яширган,
Йўллар мени шу кўйга солмиш?

Ё мен қучиб етмаган ҳаёт
Она каби ёслатар бурчим.
Серб қилмай битган бир булоқ
Коби битди ё қалбада кучим?

Игна билан мен қазиб қудуқ,
Уша чашма кўзин очаман.
Кор қилмаса қалбимдаги ўт,
Сочим ёқиб учқун сочаман.

Отам боши мисол оқ тоғдан,
Отқин сувдан юламан қудрат.
Бу кун каналга зор тупроқдан
Ташналикни оламан пудрат.

Зангор кўкни бирдан сипқариб
Ерни кунга тутаман кафтда,
Ойга фазо илмин сиғдириб,
Неварамдек оламан кифтга.

Халқ тақдирин бир жилғасидай
Ҳар инсондан тилайман баҳра.
Сув унутган қум заррасидай,
Умрим сочиб, ўкинмай қатра —

Ҳаво кесиб, чарчаган қушдай,
Қўниб, кўчиб кезгум Ватаним
Ва меҳнатдан нақ ипак қуртдай,
Тўхтамасман, тинмаса қалбим..

27. VI. 1965. Водил

Г у з а р

Ёз қўйнида чоққина қишлоқ,
Ором кафтида гузар.
Хиёл ҳорган мен ўлтирмаёқ
Бир чол яхна чой тутар.

Ота, яхна босмади ташнам,
Сеҳрли ғасму сув?
Ланж, мудроқдан суғуриб танам,
Жонга солди минг ғулу?

Суқ-ла тинглаб, боқаман ҳар ён,
Ҳамма таниш, нотаниш.
Гулдурайди универсал, аён,
Колхоз яқин, қизғин иш.

Чулдурайди қуш, сой, шабода,
Ширин гўдак сўзидай.
Тераклардан тўкилган соя
Нотинч чашма юзидай.

Миллион-миллион олтин шарчалар
Сингари шигил ўрик.
Барглар ора осмон парчалар
Қилар кўклигин кўрик.

Сойда ўрдак сузади мағрур,
Велосипедда ғоздай
Тоғ йўлида аёл сирғалур,
Чеҳраси бўртган ёздай.

Шу қишлоқлик агроном экан,
Тутолмадим яхна чой...
Магазиндан чиқишди башанг,
Уч қиз — мисли тўлин ой.

Ота шилшир қизларга: қаранг,
Зерикиб қолмасин меҳмон!
«Келинг!»— дейди уч қиз, уч гул ранг,
Гўзал Фарғона мезбон.

18.VI.66

Сўроқлайди шоирни шеърим...

Янги туғилган сой лабида яйраб,
Табиатга уйғун ўлтирамиз хуш.
Биздан минг тош юксак тоғлари ўраб,
Мени қучган борлиқ гўё фаромуш.

Уйларим кезади Шоҳимардонда..
Ҳозир:

бир қучоғ гул, дилда эҳтиром,
Кўтарилдим шоир ухлоқ юксакка,

Устоз руҳга шеърим,
қалам ва илҳом,
Шаъним-ла бош эгиб турдим мен
якка.

Мен якка.

Шоирдан ўзгаси унут...

Долгали асримиз шонли йилларин

Тўлқинида гўё оғир бир сукут.

Тингладим Ҳамзанинг тирик юрагин.

Барча шеърин бирдан ўқидим гўё,

Барча мусиқаси бирдан этди маст.

Туман, чанг, гулдурак жала ва зиё

Қўйнида серташвиш боқди баланд-паст.

Назаримда: Ҳамза ниҳол теракдай,

Иродадай, ҳақдай, интилиш бўлиб,

Эгик қад, ночорга синмас тиргакдай

Юрар илҳом,

кураш,

ўйларга тўлиб.

Назаримда: ўйчан,

тетик ўт нигоҳ

Шеър терар атрофдан,

борлиқни куйга

Солар,

хур қанотли, мулки инқилоб
Янги қўшиқ кирар ҳар фақир уйга.

Қўшиқ ўтли издай қолар ёнгали,
Қўшиқ янги чинор кўчатисимон,
Келинсимон қолар илдиз ёзгали...

Тугён чангалида сир Шоҳимардон...

Шоир юрар тоғлик чиройга шайдо.
Лекин чимирилган қош,

кенг пешонадан.

Боқар янги дунё:

кураш,

ўт, нидо:

— Ленин нури ёнсин ҳар хонадонда!..

Ленин нури оққан шеърдай ёрқин дил,
Мақбарадан оғир ғамгин чиқаман.
Атроф нур қўйнида, куй учар енгил,
Шоир орзусидай паст-баланд чаман,
Ҳамва шеъри каби шу ерли сулув
Тўй сайёҳга сўйлар қайғули дoston.

11

Тинглар узоқ-яқин:

қай қўл,

не оғув

Нурнинг оқимига ташлади арқон...

Сўнг қиз сайёҳларни музейга бошлар:

Музейда: на қадим мумёли жасад,

На сарой, тахт учун кесилган бошлар,

На қалқон бор,

на бир шоҳона ясан:

Бунда: Ҳамза,

Совет

ва Шоҳимардон.

Шоҳимардонга илм, мактаб, маърифат,

Совет қонунича — ер олсин деҳқон,

Совет қишлоғида гулласин санъат.

Ҳамза — қўшчиларнинг қизгин баҳсида,

Хужум гулханида нутқ сўзлар шод.

Куйбишев ёнида,

кураш постида

Ҳамза қўшиқ тинглар, шеър қилар ижод...

Ажнабий сайёҳлар тинглаб ҳикоя,
Суратлардан ўқир жанг тўла китоб:
Зулмат, хурофотдан эркни ҳимоя,
Узи

Осиё-чун буюк инқилоб..

Бунда Ҳамза!

Бунда совет Шоҳимардони,
Ҳамзага фикрдош,
жангдош содиқ дўст,

Халқ ғазабин сели, нафрат бўронин
Қаърида ютилди фитна номли мушт.

Лекни тупроқсимон авлод ва авлод
Қалбида қолади нақ сўнмовчи ўч,
Мана бу өзгулик,
виждондай қурбон,
Аршидан қуламас Олой каби куч —

Ҳамза Ҳакимзода!

Сулув овози,
Зилзиладан сўнгги ғулувдай тинди,

Гўё ҳамма дилдан фарёд парвози
Алам, сукут бўлиб хонага инди.

Гўё жанглар ўтган жароҳатли ер,
Гўё қора чақмоқ уриб кетган тоғ.
Гўё ҳалокатдан ҳайрон бир тақдир,
Қўлида сўнгги шеър,

лабда аливо —

Бўлиб боқар жасад суратдан.

Девор

Довулга маёғин бермаган денгиз

Сингари чайқалар,

Яширин ёш қатор

Кипригида ёниб ҳазин сўзлар қиз..

Мардлик, мангуликдан нақл өтди сулув...

Кўзларим кезади Шоҳимардонда..

Шоир дили ҳозир тўккан шеърдай сув

Тоғ бағридан силжиб қуйилар сойга,

Сув тошлар тагидан, қоя бошидан

Томар сууюқ шиша каби муз, шаффоф.

14

Нақ қўл-ла тутгудай тор қуёшидан
Куйиб кетар дейман қўлимда китоб.

Йўқ!

Хар нур томирида ором тўкилар,
Хар хилватда лагерь,

сайҳонда ҳордиқ.

Қорлар кўрпасидан нафис гул кулар,
Ҳамзаобод бўйлаб юрар ҳур шодлик.

Қалбим сўроқлайди Шоҳимардондан...

Тупроқ!

Бош агаман ҳар бир заррангга,
Лекин таъна билма, дил қилса сўроқ.

Кўксинг жой инсонга,

хоин,

кун,

тунга,

Меҳр, дард, қудратнинг даҳоси сиёқ

Мудом уйғоқсан-ку,

айғоқсан мудом!

Наҳот шоир, сенга ади ёт тақдир?

15

Еки ҳиммат, шафқат өзгуликка ром,
Онадай меҳрдан гоҳ-гоҳ сен басир?
Нечун ёрилмадинг ёв оёғидан,
Қаърингга ютишдан қилдингми ҳазар?
Бўрини ҳайдаш-чун ҳаёт боғидан
Бўримас, жасур, соф қўл керак баъзан.

Тоғлар!

Бўй ўлчашга ўчдай туриб тик,
Пешанам олдидан кўкка чўзиб бош,
Шамолга, уфққа девор ургандек,
Истайсиз елкада ухласа қуёш!

Қўрқоқ подшонинг тош қўрғонидай,
Қармидингиз, ерда кўчганда бўрон?
Шеъроятга ваҳшат чанг солганида,
Нечун ўсмадингиз мисоли қалқон?

Ҳамма вақт бедор сув!

Куйдор шалола.

Сен бу тупроқда жонсан,

ҳаётсан,

қўшиқ,

Кўшиқ булоғини қилиб ҳимоя,
Нечун кўкка ўрлаб бўлмадинг тўсиқ?
Оқ сув билан Кўк сув икки қўл бўлиб,
Оқ сув билан Кўк сув қирғоқни бузиб,
Нечун оч гирдобда ютмади ёвни?
Қадрдон чинорлар кемадай сузиб,
«Аврора» бонгидай нур қўлини чўзиб,
Соҳилга влтарди у беаёвни!

Шамол-чи!

Жаҳонда өнг дайди еллар,
Осмон қулаб қолди рафлатда наҳот?
Нега жар солмадингиз!

Тошлар,

харсанглар

Ёғилмас өдими ёвга нақ фарёд?

Чўққида,

өтакда,

ғорда ухлоқ тун.

Уйғониб кетгандир бу фалокатдан?

Тонгда,

даҳосидан жудо, бағри хун

Халқ ларзага келди зўр ҳалокатдан..

17

* * *

Гуссали хаёлда атроф кезаман...

Ана, эл ҳордиғи теварагида
Минг йил илгаридай тоғ, тош ҳукмрон.
Лекин янги уйлар деразасидан
Тўрпардалар паға оқ булутсимон

Гулдурак, қуёшга қилпираб боқар,
Соғлом, кучга тўлган Ватан ўрлидай,
Беғулув чиройи кўз-кўз қилгудай
Ҳамзаобод сойлар сатҳида оқар.

Томчилар, нақ кичик қуёшдай чақнар,
Ҳатто гўдак кўзи каби ҳар чечак.
Маъсум, дадил боқар тоғ этагидан,
Ҳаёт гўё қайноқ тоза бир юрак.

Бутун мамлакатнинг қалбига ҳамзарб
Яшнайти шу бир кафт жанг, шон тўлиқ ер,

Меҳр чўққисиди ухлайди Ҳамза,
Мамлакатни бедор кезиб юрар шеър...

Ҳамза номли колхоз, Ҳамза мактаби...
Эл қайта тирилтиб олди бағирга.

Шонрни ўлдириб сўнги кўприкни
Бузган қотиллари ботди қаърга.

Бутун табиатда, дилда ором, нур..»

Ҳаво шеъриятдай маст ётар мени,
Қуёш томчиларга лабим тутаман.
Кечки шеърхонликка ирмоқдай нури
Янги ҳамзаларни чанқаб кутаман.

13—23 август. 1965.

Бир саф олча

Бир саф олча гулда — нақ қатор гулхан,
Оқ ўт-ла ёнганда — тонг ҳусни ўчар,
Эрталаб боқаман: чирмаб оқ нурга,
Шаффоф қуёш ўзи ардоғли қучар.

Кундузи кўраман: ҳарир рўмолли,
Тўй либосли сафи — бир уфқ келин.
Комсомол тўйими, ҳар шод рухсорли,
Кўзгуга оқарми ошиқиб, секин?

Оқшом эл тарқалиб оққанда қуёш,
Оқ олтин карвони бўлиб кўринур:
Гул, келин, оқ олтин — наздимда йўлдош,
Бир лавҳа ҳаётдир — зийнат, нон, умр...

7.VII.65

О Ң Ш О М

Дала. Битди ишли оддий кун,
Овоз тўла сукут муаллақ,
Булут тараб тўқ қуёш юзин,
Атлас арқоғидай ол шафақ.

Худди куннинг бурч юмушидай,
Тарқалишар рўзгор бошлари.
Қанотланган баҳор қушидай,
Қайга шошсин севги ёшлари?

Пўлат издай ариқ лабида,
Худди иноқ ўсган жуфт ниҳол —
Йигит ва қиз. Қони, қалбида
Туғён сирдан мен очмайман фол.

Дамлар, оқшом каби шоширманг,
Севишганлар қолсин бир палла.
Еллар сиз дил сирин сочирманг,
Бир дам ухла, вафодор дала!..

Сўниб битмай ҳусни тўлган кун,
Ҳилол чиқди шарққа, уфққа,
Шундай:

тинмай дилда ўт тўлқин,
Бахт тилаймиз янги қўшиққа!..

19.VI.65

Водил юлдузлари

Меҳмон тунда келиб тушди Водилга,
Сойда шарқирар тун,
Барг-ла ўйнар тун,
Йўлин, кўзин тўсиб:

«қол,— деб,— шу ерда»,

Қуюқ тун ороми қамради бутун.

Сўнмас тўп чақмоқ,
Сингари чақноқ
Боқди юлдузлар...
Рашкдаин ёнди,
Дилдай ўт олди
Меҳмонда кўзлар...

Уйқу дорисини ютмади.

Бедор

Тун товушидан сўрди

манзара, куй, ранг.

Қорли, қорсиз тоғлар,

минг йиллик чинор,

Терак, ўрикларда ўрмалади тонг.

Уфққа асир,

Тўнар серсеҳр

Меҳмонда кўзлар...

Учқун сузгандай,

Гулхан тўзгандай,

Ёғди юлдузлар...

Сайёр ел чайқабми, тун бўлиб даво,

Гўдакдай ухлади, уйғонди меҳмон.

Ер зилол, тонг зумрад, шуъларанг ҳаво —

Оқар меҳнат, шодлик кундузи томон.—

Кекса, бола, ёш,

Қалбида қуёш,

Бугдой ранг юзлар...

Айтмоқ бўлиб сўз,

Меҳмон ташна кўз

Таржимон излар...

Гүё шаҳар кезар қишлоқ оралаб,
Ажиб тараққиёт ярашиқ, ўтроқ.
Бу — меҳнат ўғлига ҳайкал.

Улуғлаб

Фарзандин кафтида кўрсатди қишлоқ:
Зафарга чорлаб,
Кўксида порлаб
Чақнар уч юлдуз..
«Ер, меҳнатга мадҳ,
Кўшиқ бўлган бахт!»
Дер меҳмонда кўз..

Қалб қуш каби учар далалар томон,
Қанча қабр, жон ухлар..

Унар нон, номус

Ҳар қарич тупроқда!..

Кундузги жаҳон:

Гўза, деҳқон, суръат — нақ қайноқ оғуш
Қучди меҳмонни,
Қўйди чол нонни,
Чой тутди қизлар..
Ҳар қиз кўзида,
Саҳар кезида
Еққан юлдузлар!..

«Шу битта колхозми, бир иқлим водий?
Ҳамма ёғи ғўза, этаги дарахт,
Лекин қайга кетди, одам авлоди,—
Меҳмон ҳайрон: «Деҳқон ишлайди қай вақт?»»

Чол даласидан,
Нақ бобосидан
Кўз олмай сўзлар..
Меҳмон завқ тўлиб,
Дил қулоқ бўлиб,
Тинглайди кўзлар..

— Бу ерми? Бир нигоҳ овлардай майдон.
Икки минг гектар бор пахтазор ўзи.
Уй-жой,

боғ, буғдойзор, чорвага яйлов..
Бир иқлим дедингиз, хуллас, колхозни,—

Лиқ тўлган шийпон,
Ёздан юз алвон
Йигитлар, қизлар.
Бири очар баҳс,
Бири тушар рақс
Чизиб ўт излар.

26

Меҳмон жўнаб кетди шу тун Водилдан
Гўё сойларда кун, баргни ювар кун,
Йўлларига тўшаб ойнанинг нуридан,
Оқ йўл тилар қишлоқ,
либоси оқ тун.

Сўнмас тўп чақмоқ,
Сингари яшноқ
Гул силтар қизлар.
Меҳмон кўзидай,
Дўстлик сўзидай
Чақнар юлдузлар..

6. VII. 65. Водил

Кўзингда ёш дейсан

Кўзингда ёш, йиғладинг нега?
Сўрамоқдан тинмадинг.
Шодлигимнинг боиси нима,
Ё бахтим ҳис қилмадинг?

Мен бир жонки, борлигим туйғу,
Ҳамма билан бор ишим.
Афсус, озор мудом беуйқу,
Бахтга чангал солар жим.

Мана, донгдор пахтакор жувон,
Рухсори гулми, қуёш?
Кемираркан висолсиз ҳижрон,
Сирқирадим, тақдирдош.

Сирқирайман... Ҳижрон илонин
Янчишга заиф одам.
Шунинг-чун ишқ, бахт, ҳижрон доғи,
Жуфт яшар борки олам..

Сой уйқумдай оқади шаффоф,
Остида ранг-баранг тош —
Худди палак, бахтли келинбоп,
Ҳайратдан кўзимда ёш.

Шундай, барча тақдир йўлдошим,
Кўзларим қалбга кўзгу,
Ер бахтидан айланар бошим,
Тинчлик бермас минг орзу.

Кел, дўст бўлсанг, кўз ёшга боқма,
Эриб кет шодлигимда!
Рақиб бўлсанг ёнимда оқма
Ботасан гирдобимда.

Нурдай севинч ёшларим ювар
Сендан қолган сўнг гардни.
Мени шодлик, бахт бошлаб юрар,
Мен қалб аталган дардни.

27. VI. 65. Водил

Раис шундай бўлса

Ҳаво бир текисда титроқ, жазира,
Сочдай жўякларга тўрт томон уфқ.
Ғўза қуёш ичар... офтоб тифидан,
Соямизга келди раис ҳам,
қуюқ —

Салқинда бир нафас олди ним совуш,
Қайноқ кўк чой берди, муздек, бир ҳузур.
Ҳамма каби қуёш, шамол, чанг, ташвиш,
План, шодликларга фарзанддир норғул.

Шод: «Пилла берилди ортиги билан,
Тугар врта-индин биринчи чопиқ.
Тушги овқат қандай?»— сўради элдан,
Кетди...

«Эл, қуш тинар, у билмас ҳордиқ.

Яхши ранс!»— дея мақташди менга,
Меҳр, ишонч билан изидан боқиб...
Кетди, бошда минг ўй, минг юк елкада,
Кенг ягрин, кифтини қайноқ нур ёқиб,

Кетди: у ариққа тўниб ўтади,
Ҳосилга йўяди ҳар литр сувни.
Наздимда, ҳар нурдан ипак тутади,
Карвонга пахтадай ортар булутни,

Кетди: хаёлидай қадами йирик,
Чақмоқдай бурилди сўқмоқда бирдан.
Суҳбатдошим боқиб изидан илиқ,
Деди:

Раис огоҳ ҳар дард, ҳар кимдан.

Сут соғувчи қиз бор, ҳалол шуҳрати,
Сути оқимидай ёйилган юртга.
Йилки, институт, ўқиш ўй-дарди,
Шу бир нузли орзу бахтини ютган.

— Нечун?

— Биласиз-ку, чипқон ўлиги —

Чиқмагунча танда битмас жароҳат.

Шундай. Баъзи кекса дилнинг шуурин
Ургимчакдай ўраб яшар жаҳолат,

Қиз врач бўлмоқчи. Она севгиси,
Эътиқод, дин, имон, кўрмасмиш раво.
Қизни тортар шифо сеҳрин кўзгуси,
Она жаҳолатга саждада адо:

«Шаҳарга қўймайман. Уқиганинг бас!»
Ҳижжалайди яккаш.

Қизга жаҳон тор.

Бу жанг бўронидан ловиллар ҳавас,
Онага на бу ўт, на кўз ёши қор.

Раис ўша томон йўл олди чоғи!..
Элчи йўллагандай атрофимда жим
Михланди изига ҳар ким нигоҳи.

Кенг дала, ўсиш, иш, нурга лиммо-лим.
Зулмат мудроқ дилга ёқарми чироқ?

Эмиш, яхши раис гўё сеҳргар:
У илтижо қилса сув тўкармиш тоғ,
Онани қиз билан тортармиш шаҳар,

Бу ҳақ гап! На хаёл, на гўзал ғартак:

«Қиз кетса жўнатибди бирга мени ҳам!»
Дебди битта она қиз-ла жангдан танг.
Жўнатибди шу он қанотдай ҳамдам.

Раис ёлворибди — берибдилар иш:
Ётоқда қоровул, яшабди она.
Йил ўтмай соврулиб шубҳа ва ташвиш,
Қайтибди колхозга соғинч баҳона...

* * *

Кўриб тургандайман: яхши раисни,
Сут соғувчи қизнинг уйи тўрида.
Туғилиш дардидай мушкул онг баҳсин
Фарзандин идрокнинг вазмин нурида.

Қоронғу шу дилни ғаритар зиё,
Биламан, қиз бўлар тилакка восил...
Яхши раис халқнинг хизмат, меҳрида,
Дарёдай тошади далада ҳосил...

3.VII.65

Э м и ш . . .

Эмиш: шуҳрат ўраб кемтик қисматим,
Кўзлардан узоқда сирқираб оқар.
Қалба қўрғошиндай ётиб ҳасратим,
Кўзларим жаҳонга бахтиёр боқар.

Эмиш: ҳаёт менга аёл бахтидан
Тўлиқ косасини кўрмапти лойиқ,
Лекин қалбим тўккан шеър шуҳратидан
Бахтли аёл дермиш мени халойиқ...

Танда қўрғошин-ла юрганлар озми?

У жангчи танида, аёл дилида
Қарийб чорак аср зангламай ётар.

Бахтнинг минг жилосин берган влида
Ҳар бир жон жаҳонга толе ёр боқар,

Лиммо-лим қисматга бўлмаганлар ёр,
Кемтиклик ҳасратин биларми дардин!
Қалбни безаб кетган ишқда зўр бахт бор,
Юрак унутарми олтин дамларин?

Аёл бахти!

Мендай аёл бахтига
Тақдир маликани кўрганми лойиқ?
Халқ меҳрида, ёрман вл шухратига,
Бахтли аёл деса ҳақли халойиқ...

30. VI. 65

Бахшиш!

{Йўл дафтаридан}

Йўқсил келинчакнинг тўқис уйидай,
Омонат ҳашамдан ҳоргандай шаҳар,
Уйга сизмай чиққан тўқлиқ бўйидай,
Тўқ дуд ҳидга тўлиб киради саҳар...

Ва сен бахшиш дейсан, йигит! Ҳол мушкул.
Вужудим жунжикар нақ носоз бир тор.
Кўзларинг кўзгуси, мунгинг ўзи тил,
Англайман: бахшишда не умид, не зор.

Карвон орқасидан чопган бўтанинг
Бўйин қўнғироғи эмасми бахшиш?
Сирқиратиб, мағрур филдай ватанинг
Муқаддас ҳиссига бермасми қоҳиш?

Хурмо танидай қўнғир мускул ва ўтдан
Яралган кучсан гоҳ, матонатсан гоҳ,
Йўқликдай қўполлик, бир тубанликда,
Чашмадай мусаффо сендаги нигоҳ,

Океан зангорлиги кўзим ўйгандай,
Бўм-бўш кўз косамда мисдай қиёфанг.
Томчиб кучни берган каучук дарахтдай,
Умид йўқотишдан қуриган силланг,

Назаримда сен-чун — океан кафтида
Юртинг — кўрмоғи бор — емоқ йўқ жаннат.
Оёқ, қўл, зор нигоҳ ҳароратидан
Устиргансан унда минг бир хил неъмат.

Гулин кўриб ҳатто бехониш қушдан,
Ҳар сояга жойлаб ишрат ва ором,
Боғларни безатиб энг ажиб тушдан,
Ўзинг чиқиндидай юрасан беном...

Нечун, бу жафокаш қадим тупроқда
Сендан бошқа ҳамма жонли — муқаддас?
Нечун ғамдай сокин бахшиш нидонгдан,
Изингдан фарёд деб қилич, тиф ўсмас?

Чойингдай тим қора йириқ кўзларинг
Боқиши тиланчмас, мутеликмас, ўқ!
Наҳот, сен топинган минг бир тангрининг
Содиқ бандалардан ҳеч хабари йўқ?

Бахшиш... қалбинг, кўзинг — қўлингдай чўзиқ,
Тақдирми, севгими, нонми илтижо?
Таҳқирлаб чақа, нон қилмайман тортиқ,
Қалбимни тутаман меҳрим қилиб жо...

Кечир, қандай қилиб, мен дардинг олай,
Ҳаётда бахт бу, деб тутқизмоқ маҳол.
Ер, қуёш, орзунгда толе бир талай,
Элингда жавобин топар бу савол!..

29. VI.55

Кўзгу

Қишлоқми, шаҳарми — ёлними кездим,
Ҳеч не келтирмадим дўстликдан ортиқ.
Мана битта кўзгу — янги қўшиғим,
Бир япон қизидан дахлсиз тортиқ.

Бизни босмахона дарвозасида
Совет қўшиғи-ла олишди кутиб,
Ёмғир фасли ёди, Илиқ жалада
Ҳамма кўзиқориндай соябон тутиб.

Одми коржомалар, бармоқлар одми,
Қисик кўзлар тўла орзиқиш, меҳр,
Нигоҳлар касбидай сергак саботли,
Шулар сўзга берар қанот ва сеҳр.

Суҳбат тугамасдан, битди танаффус,
Қамраб кетди барин станок, суръат.
Ким билар яшиги қўйнида маҳбус
Каби ётар балки энг өзгу журъат?

Ва оқшом портларда учар чайкадай,
Уша варақалар жанговар сўзлар...
Ана у нигоҳга ўхшар қатрадай
Кеча мен митингда учратган кўзлар.

Суҳбатга фурсат йўқ, кутар иш, иш, иш,
Бехалал ўтамиз мезбон кетидан.
Ҳарф терувчи бир қиз лабда ним кулиш,
Одатий таъзим-ла тортди енгимдан.

Қўлида қошиқдай иккита кўзгу
Жилмайиб бирини юзимга тутди.
Бошқасига ўзи боқиб ним кулгу,
Менга тутқизди-ю, ишига тушди.

Иккимизда бир хил қошиқдай кўзгу!
Кўзгу, кўзгудаги аксга ёт риё.
Дўстлик ойна каби нозик, соф туйғу
Синдирилса ҳисга озормиш гўё.

Иримчи эмасман!

Кўзгуни жондай,

Синдирмай авлодга қиламан тортиқ,

Мокомото дури машҳур бу элда

Гавҳар ахтармадим дўстликдан ортиқ.

17.IX.65

Тун

Ўзга юртда бунча қоронғу,
Узун бунча тун?
Юлдуз қатор чироғлар ёғду
Тўкмасми мен-чун?

«Хайрли кеч» тилаб мезбонлар
Кетар йўлига,
Топширишиб мени серардоғ
Хонам қўлига.

Шу хонада тунаш ҳам бурчим,
Ёт юртда танҳо,
Лекин, мудом буюк таянчим,
Юртим нақ зиё,

Урар мени ёрқин оғушдай,
Қоронғу тунда,
Уясида сайраган қушдай,
Езаман шунда.

Ёзганимни минг сирга тўлиқ.
Ёт тун ўқирми?
Уз тилида шўх ёки сўниқ
Қўшиқ тўқирми?

Уқий берсин, ҳаммаси аниқ,
Сатрларимда.
Чунки шундай муҳаббат ёниқ
Томирларимда.

Б оғ б о н

Боғбон гулзорида,
    Бор дунё унут.
Қўлида гулқайчи,
    Теша белбоғда.
Дарахт бор,
    Бултурги хас
    Бу йилги ўт,
Капалак, ел, қуёш,
    Қурт ҳам бор боғда.
Бири озуқ гулга,
    Бириси ҳусн.
Бири атр берар,
    Бошқа бири ранг,

Бирн кемиради ҳаёт томирин.

Боғбон биридан шод,

Биридан тажанг.

Теша билан патак илдиэни қирқди,

Қурт, чиқитдан фориг өтди тупроқни.

Ҳайкалтарош диди,

Чўнг ота меҳри

Билан оралади қайта гулбоғни.

Оралади..

Кейин очилган гулдан

Танлаб-танлаб қирқди серзавқ,

сераёв.

Узоқ-яқин тутиб қилди томоша.

Гул ёқут, нуқра, дур — ёнар нақ олов..

Боғбон супа узра қийигин ёзиб,

Бир оғуш чаманни таратди аста.

Кўрди.

Танламадан ноёбин олиб,

Келинга тутгудай қилди гулдаста.

Чоғи, кекса ҳассос меҳнатидан шод,

Боғдан чиқди. Юриш — рақс тушган мисол,

Меҳнат, меҳри, санъат ва гулзорининг
Тухфаси тутганга келмагай малол.

* * *

Шундай, шоир:

Бутун ўзи ва қайноқ
Ҳаётдан қалбида экар ўз боғин.
Ет ўт, хасни янчар,
Терар гул.

Қачон

Топдим, дер, гавҳардай ёнган ноёбин?..

23.VI.65

Балки

Кўзингда чақмоққа ўхшаш ўтли нам,
Рангинг синиқиши, лаб титраши сир.
Балки, ҳисни бўғиб, иродангга жим
Елворасан: куч бер, бўлмай деб асир?

Кўмиб юбормоқчи сен тул ёшлигинг,
У — фақат яшнашга қодир табиат.
Балки, бахт бекаси атаган кишинг,
Руҳи ҳам истамас хазонинг бевақт?

Биласан: дарахтни синдиран бўрон.
Ниҳол бўлса, яна ўсар гуркираб,
Балки, йўқ таъналар, андиша, гумон,
Бахтга ҳаққинг ютар дилинг зирқираб?

Ярим тақдир, гўё синиқ кўзгумиш,
Ҳаёт тақозоси бахт бекамликдир,
Балки, тўққиз гулинг билмасдан сўлиш,
Пок ҳиснинг амрига кирмак керакдир?

8.VII.65.

Соҳилда

Жануб бу!

Бир денгиз илиқ оғушда
Жавлон урганларга келар ҳавасим.
Ташланаман:

учиш билмаган қушдай
Талпинаман,
тўлқин ютар нафасим.

Суюқ қуёш каби жилваланар сув,
Денгиз орзу каби бетинч, беқирғоқ.
Чайнаб рашк, ҳасадга ўхшаш бир туйғу
Тўлқинга солмоқчи бўламан тузоқ,

Соҳилда нотавон юраман узоқ...

50

Пуфак доираси белда жажжи қиз,
Тўлқин этагига кирар серҳадик...
Ҳадемай.

журъатга бош эгиб денгиз,
Ғаввосдай тароқлар қиз тўлқинни тик.
Худди шундай ҳаёт денгизида ҳам.

Орзумиз шу ардоғ доирасидай,
Фарзанд қулочига бўлади эшкак.
Денгизда сузади
ва онасидай,
Янги умид дилин ёндирад бешак...

18. VIII. 65

Кўзлари сузук

Тўлқин ора яйрарди аёл,
Тушиб кетди денгизга узук.
Довул каби босиб минг хаёл,
Таҳликада кўзлари сузук.

Балиқ каби музлаб танаси,
Тубни тинтган кўзлар жиққа ёш,
Эмиш: эрин тўнғич ҳадяси,
Севги рамзи, эмиш унда тош.

Мана кўз-кўз қилгани ҳаёт,
Эрка бахти сирғилди қўлдан.
Қараб туриб олдиран, наҳот,
Севги шундай ботар тўлқинда?

Тубда,
        узук узра минг тўлқин
Тош, қумлар-ла ўйнар бепарво.
Аёл севги рамзига тутқун
Ялт этган тош,
                чиганоқ гўё —

Узук бўлиб тортади тубга.
Чағалайдай шўнғийди жувон..
Узугини оқим қутбга
Олиб кетса, қувгудай шу он.

Оппоқ бармоқ қолиб яланғоч,
Солар дилга фожиъ ваҳима.
Гумбурлайди тўлқин бахтга оч,
Зарбасидан гўё тан қийма —

Кечиб тизма тоғ тўлқинларин,
Қидиради аёл узукни..

Уйда эри санаб кунларни,
Соғинади кўзи сузукни..

17.VIII.65. Тошкент

С. Шчипачёвдан

Океан тўлқинидай гумбурлаб бирдан,
Зўр зални ларзага солишга қодир
Минглаб кучли қўлдан тошган қарсакдан
Ўзини бахтиёр ҳис қилар шоир.

Бизнинг бундай шаддод замонда, аммо,
Бу қувончининг ўзи, зинҳор қилмас кор.
Агар кимдир, кейин, хилватда танҳо
Ўзи мисраларинг этмаса такрор.

Муҳаббат — бу...

Ўзин олов кучидан қуёш
Хабар бериб чиқар осмонга.
Ва нуридан қуёш-ла тенг ёш
Борлиқ тўлар янги камолга.

Муҳаббат ҳам... қадимги оташ,
Дилга тушиб янги ўт ёқар,
Ҳаловатинг, тинчинг кўриб гаш,
Бирдан борин шу ўтга отар.

Сен қидириб топмадинг уни,
Йўлларига қўймадинг тузоқ.
Банд этмайдя ҳеч кимнинг ҳусни,
Ўзи чирой бўлади бироқ.

Аҳтарганга топилмас гавҳар,
Жар солишни ёқтирмас ҳассос.
Чўл гулидай чидамлиларга,
Садоқатли, софликка мерос.

Ҳеч ким билмас унга қай сўқмоқ,
Муюлишда дуч келар одам.
Баҳорнинг қай гулидан кутмоқ...
Балки қиш-ла келиб у ҳамдам.

Муз жисмидан ҳарорат олиб
Сени ёқиб қилар томоша?
Довул ичра гирдобда қолиб
Учсанг мумкин фазолар оша.

Шу дамгача ўраган атроф
Қудрат, кўрки солар ҳайратга.
Қалб заифлик, қўрқоқликка ёт,
Айланасан эзгу ғайратга.

Ва истайсан сен ҳам ярқираб,
Шу ҳаётга бўлсанг ярашиқ.
Жаҳон ичра бир сени танлаб
Изинг, йўлинг бўлиб қолди ишқ.

Ишчи бўлсанг бутун заводни
Кўтаришга қодир сезасан.
Деҳқон бўлсанг дала, уватни
Куйга солиб, толмай кезасан.

Севги номли ажиб бойликдай,
Сенга азиз гул, тикан, кун, тун.
Руҳингдаги ёркатоликдан
Енгил кўчар ҳар қандай мушкул.

Сен тоқ эмас — икки торли соз,
Бировга жон сенинг ҳаётинг.
Қўш қанот-ла қиласан парвоз,
Бошқа танда битта қанотинг.

Икки қанот орасида гоҳ
Денгиз ётиб, тоғлар чўкади.
Масофа ҳеч! Сен жуфт, ёнма-ён,
Ҳисни на тоғ, на сув тўсади.

Қош-кўздан ҳам яқинроқ сўқмоқ
Кўрсанг денгиз узра муаллақ,
Сузмаслигинг сен унутибоқ,
Ташланасан ва бўлмайсан фарқ.

Бўронларнинг устидан юриб,
Гулдуракка соласан чақин.
Камалакдан нур кўприк қуриб,
Висолини қиласан яқин,

Мушкул бахтни яйраб, ардоқлаб,
Муқаддасдай тутасан кўлда.
Юз йил севиб, бўлсанг ҳам сероб,
Сен ташнасан сузсанг ҳам кўлда,

Афсус, тақдир сахиймас ҳар вақт,
Ҳаммагами мангу бахт жиға?
Хиёнат ё ҳижрондан карахт
Тўлғанасан мисли ўт жилға.

Қалбга худди болға тушгандай
Тонгга, тунга кирасан тикка;
Утда титраб, ёнасан музда,
Уринасан дунёга сиғмай,
Ухшаб қафасдаги какликка,

Ениб ўзи ўт тушган уйдан
Фарзандини қутқарган мисол,
Ташланасан ҳимоясига.
Ё бахтлисан, ё бахтинг завол.

Е сен севган киши қалби муз,
Сукутида ўтинг ютилур,
Сен ёнмакдан топасан ҳузур,
Сабринг бурда-бурда сўкилур.

Оташзада юракнинг кўзи,
Йўқликлардан олади топиб,
Севгига ёт сўзларнинг бари,
Учар ишқинг ўтида қолиб.

Ҳосил узра ёққан дўл каби
Ёғар баъзан бошга маломат,
Ишқ-чи, баҳор гиёҳи каби
Авж олади, топар камолот.

Мушкул севги кўтарган тоғдан
Сен боқасан мағрур бургутдай,
Озор, риё қолар оёқда,
Тунга ташлаб кетилган тушдай.

Сенинг ишққа ошно юрагинг
Алангага ўрар туйғусин,
Севги, шодлик, изтироб, дардинг
Улгунингча давлат ва ҳусн.

Шундай севги!
Мушкул саодат,
Табиатнинг нодир тухфаси,
У бетакрор,
бетенг,
беодат,
Бир умрга кифоя фасл..

9.1X.65

Болаларга

Бир бола бор оти Алишер

1. Муҳим савол

Гўзал Фарғонада, сўлим қишлоқда,
Шинам бир ҳовлида яшар Алишер.
Уқийди, Гоҳ колхоз, гоҳ ҳовли, боғда
Жондан кўмаклашиб ишлар худди шер.

Бир саволга жавоб топмайди лекин:
«Журналист ё рассом коммунизмнинг
Актив қурувчиси аталармикин?»
Шу ҳал қилар өмиш тақдирин унинг,

Дейди: спорт ва музика ҳаммага зарур,
Аъло ўқиши шарт ҳар бир пионер.
Чиройли кўзлари тўла истак, нур,
Демак жавоб кутар бизнинг Алишер.

2. Шундай яшар Алишер

Алишернинг қишлоғи
Иқлимда йўқ гўзал жой.
Сахий она тупроғи
Манзара, неъматга бой.

Урикзор этагидан
Бошланади даласи.
Ғузалар эгатидан
Усар тоғлар галаси.

Токларда шовул узум,
Алишернинг вақти чоғ.
Сойда сув оқади жим,
Алишернинг кўкси тоғ.

Тутнинг кўк баргини еб
Қуртлар ўрайди пилла.
Кузда олинар йиғиб
Ердан беҳад оқ тилла.

Алишер севар барин,
Дилда истак, ҳаяжон

Шундай пахта даласин
Бўёқ-ла чизиш армон.

Олма узган қизларга
Ялинади шошманг деб,
Мен сурат чизганимдан
Ҳеч кимга сўз очманг деб.

Ёзмак бўлади барин,
Урганиб юради у.
Оқшомги тоғлар рангин
Кўчирмак бўлади у.

Шафақни чизиб бўлмай,
Тугаб қолади кундуз,
Алишер кўзларидай
Ёнади кўкда юлдуз.

Ухлашга тушар тун ҳам,
Уйдагилар ухлайди.
Алишер қўлда қалам,
Ёзиб, чизиб ўйлайди.

Ким билар, ўзи севган
Мактаб ҳақда ёзарми?

Еки бахт, орзу берган
Юртни куйга соларми?..

Журналми, газетада
Ажаб эмас ўқисак.
Ким етмайди мақсадга
Бўлса чидам ва истак!

3. Рубоб Артенка борди

Аълочи Алишерни
Кузатдилар Артекка,
Кутмаганди бу бахтни,
Шодлик сиғмас юракка.

Самолётда учди илк,
Дўстлар топди беҳисоб,
Аммо ёнда доим тик
Борди қадрдон рубоб.

Артек, Осмондай денгиз,
Ажиб сарой қирғоқда.
Келиб юз-юз ўғил-қиз,
Бу меҳрибон қучоқда

Дам олади. Тўлқинлар
Қирғоққа урар тинмай,
Лекин, уйдаи харсанглар
Қилча жойидан инмай

Довуларни қайтариб,
Созга салади қулоқ.
Денгизга куй ўргатиб,
Алишер чалар рубоб.

Андижон полкасига
Уйнади испан бола,
Вьетнамлик елкасига
Қўлин солиб Ангола

Фарзанди ҳам бўлди жўр,
Чалди рус қизлар чапак.
Қуёш тўкиб сахий нур
Қучди ҳаммани бирдак.

Қора денгиз бўйида
Рақсга тушди Ер юзи.
Кулгиси, ўйинида
Барқ урди дўстлик сўзи.

Сўнг Артек қўшиғини
Куйлашди бутун қирғоқ.
Жўр бўлди ўзбек ўғли
Кўзда бахт, қўлда рубоб.

4. Дўст қўлин чўзса

Ҳар касб чорлар ўз майдонига,
Алишернинг кўпдир ҳаваси.
Сураг чизар экан.

Енимга

Келди олиб

— мана биттаси:

Бўм-бўш класс, осиқ харита,
Кўрсаткич-ла бир қиз турипти.
Икки бола битта партада,
Кўз, гидрокин унга тикипти.

Деразадан тўкилган шуъла
Учовининг ёритган юзин...

Расм номн:

«Дўст қўлин чўзса,
Кезиб чиқмоқ мумкин ер юзин».

5. Сен агар. . .

Колхозчи меҳнати солар ҳайратга,
Қурувчи санъатин мақтайсан ўзинг,
Ишчидаги битмас суръат, ғайратга
Қойилсан. Фазони синчиклар кўзинг.

Меҳрибон муаллим энг севган кишинг,
Энг катта душманинг ёлғончи, ялқов.
Инсонга асқатса меҳнатинг, ишинг,
Ҳақгўй дўст, ҳам жасур, ҳамда беаёв.

Журналист ё рассом бўлсанг Алишер,
Олға интилишдан толмасанг бир дам,
Актив коммунизм қурувчиси дер
Севган қишлоғинг ҳам, халқ ҳам, Ватан ҳам.

27. VII—65. *Водил*

Мундарижа

- 5 Уйлар
7 Гузар
9 Сўроқлайди шоирни шеърим
20 Бир саф олча
21 Оқшом
23 Водил юлдузлари
29 Кўзингда ёш дейсан
31 Раис шундай бўлса
35 Эмиш,
37 Бахшиш
40 Кўзгу
43 Тун
45 Боғбон
45 Балки

- 50 Соҳилда.
52 Кўзлари сузук
54 «Океан тўлқинидай гумбурлаб бирдан»
55 Муҳаббат — бу...
Бо л а л а р г а
63 Бир бола бор оти Алишер

Уз

3—91

На узбекском языке

ЗУЛЬФИЯ

ДУМЫ

Лирика

Рассом Н. Комаров

Расмлар редактори П. Мудрак

Техн. редактор Е. Хаймов

Корректор Т. Алимов

Босмахонага берилди 15/X-65.

Босишга рухсат этилди 3/XI-65.

Формати 84 × 108^{1/8} Босма л. 1,125.

Шартли л. 1,85. Нашр. л.

Тиражи 25000. Индекс поэзия Р 06054

«Тошкент» бадий адабиёт нашриёти.

Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома 199—65.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети

Матбуот Давлат комитетининг

3-босмахонасида босилди. Тошкент, Ленинград кўчаси, 15.

Заказ № 526. Баҳоси 8 т.